

Notes impertinents (VIII). Cinema i teatre, final de trajecte

La huella.

Antoni Serra

Avui, si he de dir la veritat, no estic per a gaires coberbos. I no sé ben bé per què. Deu ser a causa del dia, un dia grisós i que amenaça pluja. De fet m'he tancat a l'estudi — aïllat, solitari, entre els meus amics el llibre i una extensa selecció de dvds del cinema antic, que a mi em sembla el més modern i dinàmic — tot iniciant la lectura de la gran novel·la de Broch, "*Stahlblau und leicht, bewegt von einem leisen, kaum merklichen Gegenwind, waren die Wellen des adriatischen Meeres dem kaiserlichen Geschwader entgegeneströmt...*" Ja em perdonaran la fal·lera i, si no, anirem tot seguit per feina cinematogràfica que és el que esperen vostès, tal vegada, d'aquest humil servidor.

Però, cregui'm, la lectura de Hermann Broch és estimulante.

M'he tancat a l'estudi, deia, amb la intenció de fer un repàs memorístic — i

alhora visual — de l'aportació més clàssica que ha fet la disciplina escènica al món del cinema. He de confessar que quasi bé mai, encara que podria acceptar algunes valuoses excepcions, m'ha convençut el teatre que ha estat ofert en llenguatge fílmic. I és així perquè, a l'hora de la veritat (vull dir, de la realització concreta), el teatre en el cinema ha mantingut el seu *corpus* originari per sobre el revulsiu dinamitzador de la pròpia i personal expressió cinematogràfica. Sens dubte, l'actor — i no poques vegades convertit en director — que més ha traslladat el teatre al cinema, sobretot pel que fa a l'obra de Shakespeare, ha estat Laurence Olivier (a qui convertiren en *sir*, ja que ni l'art se'n pot alliberar de les frivolitats aristocràtiques i mundanes). Així que vaig decidir visionar de bell nou un dels seus films, concretament el produït l'any 1956 amb el títol *Richard III* i que ell mateix va dirigir i autodirigir-se. I ara he arribat a la mateixa conclusió de molts anys enre-

re: el film és encartonat, estàtic, plumbi i la bellesa, la intencionalitat, la riquesa del diàleg shakespearà no pot superar la immobilitat o quietud exasperant de les imatges. I no vull dir — que el més gran dels dimonions cucarells me n'alliberi de semblant sacrilegi — que Olivier sigui un mal actor, que no ho és, ans al contrari: és un excel·lent actor teatral, però en poques ocasions aconsegueix una plenitud interpretativa en el sentit fílmic — per exemple, la pel·lícula que vàrem veure amb el títol de *La huella*, on està magistral, juntament amb Michael Caine. Una sola vegada he vist a Olivier sobre un escenari, i fa molts anys d'això, al londinenc Old Vic, compartint — i alternant — paper principal amb Peter O'Toole a l'obra *Becket*. I me'n vaig adonar de la seva excepcional dimensió.

Nogensmenys, el Laurence Olivier que he vist en no poques ocasions a la pantalla no m'ha fet el pes. Ni a la ja citada pel·lícula *Richard III*, ni a *Hamlet* o

Testigo de cargo.

a *Henry V*, dos films anteriors (1948 i 1945). Fins i tot, ¿per què he de mentir?, quasi em va passar desapercebut a *Rebecca* de Hitchcock (1940) i, esper que no em perdonin la gosadia o irreverència (encara que a mi no m'ho sembli), la inoblidable Marilyn Monroe se'l va menjar, pel que fa a l'aspecte interpretatiu (i no sé si en un altre i més eròtic sentit, que a mi ja m'hauria agradat que se'm mengés la Monroe, ¿i a vostès?), en el film del tot cursi *The Prince and the Showgirl*. Sí, amics meus, ja sé que les impertinències són tolerables fins a un cert punt, i que vostès —no els marcarà la raó— em citaran altres obres com *Spartacus*, *Carrie* (els record que la dirigí Wyller) o, fins i tot, *The Devil's Disciple*, films on Olivier evidencia les seves qualitats d'actor. No tenc cap intenció,

ni premeditada ni manco malintencionada, d'oblidar-ho. Però en conjunt l'admirat Olivier no m'acaba de convèncer, malgrat no sigui més que una opinió personal i intransferible, al llarg de la seva extensa filmografia o, en tot cas, en la mida i rigor que ho han fet uns Charles Laughton (oh *If I Had a Million* —l'sketch de Lubitsch—, *The Private Life of Henry VIII* o *Witness For the Prosecution!*), Orson Welles (amb el magistral *Touch of Evil*) o George Sanders (*Summer Storm*), per citar-ne uns pocs.

Bé és cert, per altra banda, que no tot el teatre traslladat a la pantalla ha patit d'encartonament o, d'altres vegades, de momificació. Record, ara mateix, una molt mediocre peça escènica d'Agatha Christie que es va convertir, el 1957, en un film excepcional i que ja he esmentat de

passada: *Witness For the Prosecution* i que vàrem veure com *Testigo de cargo*, és clar que dirigit per un mag del llenguatge cinematogràfic, Billy Wilder.

En fi, que m'he passat el matí —grisós, plujós— divagant, ocupació aquesta —la de divagar— que difícilment aconseguiran frenar, censurar els amos moderns d'aquest món carrinclonament cosmopolita. Els amos moderns no tenen temps per a saber qui és Shakespeare ni si existeix un film interpretat per sir Laurence titulat *Richard III*. Estan massa ocupats amb l'Iraq, el petroli i marcant les línies bàsiques d'un actor mediocre, pèssim i sense escrúpols, batejat a la galàxia dels alcohòlics anònims com a Bush.

Kyrie, eleyson... Per Mortem et Sepulturam tuam... 🍷